

képei mindig felhívják a figyelmet arra, amit a művész mondani akar.

Hogy mit akar mondani? A falusi hétköznapiok szépségeiről és gondjairól akar szólni. Megfesti a földművespárt, amint kimúlt lovuk előtt megrendülve állnak. Kazlakat rakó mezei munkások, hálót merítő halászok, szorgalmasan dolgozó lányok, asszonyok kerülnek nagy színelületű tábláira. Tájai domboldalban húzódó házacskákat, érett búzamezőket vagy háztájiba tartozó kukoricagörét, kerekas kutakat ábrázolnak. *Mind ezek múlt század végi témák is lehetnének, de a szemléletmód és a kifejezés modern volta maivá, korszerűvé teszi alkotásait.* A kubisztikus és konstruktivista képelemeket kemény, plakátszerű formálással, mint stíluseredményeket olvasztja bele sokszor szimbolikus értelmű műveibe.

Lekerekített vagy szögletes alakú, más-más szénsíkokból építi fel kompozí-

cióit. Festményei kissé Gauguin tarka, egzotikus világára emlékeztetnek, persze ettől egy földrajzilag elütő táji és emberi környezetet bemutatva. A természetet, közelebről az Alföldet és a benne élő parasztok kapcsolatát igyekeznek kifejezni érdekes, sajátos miliőt teremtve. Színes és sűrítetten komponált művein olykor az emberek csak képelemként szerepelnek. Ilyenkor nem többek, mint tárgyi környezetük bármely, foltszerűen jelzett darabja. Képei ez esetekben a díszítő, a dekoratív művészet vonalára csúsznak át. A mondanivaló, az emberlénnyeg érzetése háttérbe szorul.

Mint megannyi modern kerámia és mozaikvázlat, vagy megvalósításra szánt gobelinterve, úgy hatottak Hézsó Ferenc munkái, melyeket november elején a szegedi múzeum képtárában kiállított. Tehát síkban tartott formák, ellentétes színek, monumentális szelvényben komponálva. Lát-

szik, hogy egyik mestere Domanovszky Endre volt. Ezzel már jeleztem is azt, hogy a fiatal művész a vásárhelyieknek nem a Szőnyi által indított lírikusan intim beállítású tagjai közé tartozik. Hézsó képein sok a formabeli ötlet, amelyekkel legjobb alkotásain, a változásban levő paraszti világot korszerű eszközökkel sikerült érzékeltetnie. Vannak olyan festményei, amelyek a már villamosított falvakat ábrázolják. Más képe pedig azt mutatja, hogy az emberi munka eredményeit elpusztító háború, mint rém, milyen világfeszültséget okoz. De a művészbizik az élet diadalában. Várandós fiatal nőt és gyermekében gyönyörködő anyát ábrázoló táblái ezt tükrözik. A szerelmet, a munkát és a boldog öregkort szimbolizáló — kivitelezett — nagyméretű gobelinterve tartalmi és formai törekvéseinek pozitívumait összegzi.

SZ. Z.

AZ I. ORSZÁGOS KISPLASZTIKAI BIENNALÉRŐL

A miskolci grafikai biennalék sikere után várható volt, hogy hazai szobrászművészetünk egyik népszerű ágának, a kisplasztikának eredményeiről, egy rendszeresen — kétévénként — létrehozandó országos jellegű szobrászati kiállítás számot adjon. Az *I. Országos Kisplasztikai Biennalét* a pécsi Technika Házában rendezték meg, melyen negyvennyolc szobrász közel száz plasztikai alkotását tárták a közönség elé. A kiállítás összképe frissnek, modern szemléletnek hatott. Az eltérő stílusú művek színesség, élvezetesség tették az egyébként is más-más anyagból készült szobrokat és érmeket.

A Kiállítási Intézmények

és a Janus Pannonius múzeum gondozásában ez év októberében létrehozott szobrászati bemutató méltán megütötte az országos színvonalat. Ünnepelessé vált a tárlat millióje *Ferenczy Béni* pompás rajzai által, melyeket a kiállítás előkészítésének időszakában elhunyt nagy magyar szobrászművész emlékének áldozva mutattak be. Az egymás mellett sorakozó szobrocskák hol magányosan álló férfi- és női figurákat ábrázoltak, amint ezt — többek között — *Halmágyi István*, *Németh Mihály*, *Szebényi Imre*, valamint a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat szimbolikus kifejező *Záhorzik Nándor* váltakozó mintázású bronz-,

ón-, kő- és faszobrai mutatták; hol pedig az ember és a szolgálatában levő állat kapcsolatára utaltak, amint azt például *Antal Károly* archaikus, *Martsa István* klasszicista, *Szabó Iván* realiztikus, továbbá *Olcsei Kiss Zoltán* expresszív formálású szobrainál tapasztaltam. Némely mű viszont egy-egy érdekesen modellelt fejet jelenített meg, melyek közül *Csontos László* időtlenséget sugárzó márványportréja és *Lesenyey Márta* franciás szellemű Tükrös nő-je emelkedett ki. Variálták a tematikát az állatábrázolások. Ezek sorából is a két legjellemzőbbet: *Nagy András* természeti formákat sugalló Kavics és galamb c. művét

és Mihály Árpád szerkezeti tagoltságot hangsúlyozó lószobrát emlitem meg. Némely művész, mint Nagy Sándor és Nagy István János az anyag materiális súlyát, illetve ezáltal az emberi lét eszmei állandóságát igyekeztek kerek vagy rusztikus felületű szobraikban érzékeltetni. Mások, mint Gádor Magda és Rétfalvi Sándor pedig a testlenné vált szellemi állapotokat törekedtek felfelé magasló, vékony szobraikban tükröztetni. Kiss Sán-

dor alabástrom női torzója a nyugalmas szépséget, Borbás Tibor szikár parasztja viszont az ember és az állat ősi kapcsolatát látatta velünk. Plaketteket és érméket Asszonyi Tamás és Szőlősi Enikő készített figyelemre méltó szinten.

Az I. Országos Kisplasztikai Biennale, feladatának megfelelően, csak az intim jellegű szobrok legjobbjainak viszonylagos bemutatására vállalkozott. A nagyméretű, új köztéri és murális plasztikai alkotásokat

ezután is szétszórtan az országban, sajátos környezetükbe ágyazva szemlélhetjük meg. A közönség számára azonban tanulságos lenne, ha izelítőként a „terek és utcák művészetéből”, a felállításra kerülő szobrok vázlataiból, terveiből is láthatnának majd valamit — ha előbb nem —, a soron következő kisplasztikai biennalék alkalmával.

SZELESI ZOLTÁN

VARGA MÁTYÁS MAKÓI KIÁLLÍTÁSA

Ötvenhét éves, és ez az első önálló kiállítása...

Mások ilyenkor már viszszaállítva számot vetnek, ő most „kezd”. Pedig nem kezdő: harmincnyolc éve tervez, fest és rajzol, él színek és formák kifejezésének bűvöletében. Erre a tárlatra a makói múzeum kérte föl és hívta meg. A kiállítás méltán kellett meglepetést azok körében, akik eddig Varga Mátyást mint az érdemes művészi címmel és Kossuth-díjjal kitüntetett kiváló díszlettervezőt ismerték. Eddig csak azok tudták, akik személyes kapcsolatban voltak vele, hogy művésze szélesebb skálájú, mint a színházak festett kulisszáinak világa. S ismét természetesen tartom, hogy aki évek hosszú során olyan emlékezetesen vesz részt a színházművészet vizuális hatásának egyre kifejezőbbé tételében, Kolozsvárott, Szegeden és Budapesten, kőszínházban, szabadtéren, aki ilyen kiválóan művel egy alkalmazott művészeti ágat, egy részt, annak az egészhez is köze kell legyen.

Lényére és tehetségére az őserő el nem apadó, állandó föltörése jellemző. Színpadképeiben a monu-

mentalitás éppúgy sajátja, mint a játékosabb, könnyedebb felfogás, az érzelmekre ható, intim hatások elérésének fortélyát is jól ismeri. Jó példa erre változatos működése a kolozsvári Nemzeti Színházban 1941—44 között. A Bizánc, Turandot, Bánffy Nagyróját lenyűgöző monumentalitás jellemzi; a görög tragédiák fenséges világán kívül csinál játékos Sevillai borbélyt és intim belső tereket használó Bohémeket. A budapesti Nemzeti Színházban — ahol 1935-től 41-ig, majd 1944-től jelenleg is dolgozik — az utóbbi évek nagy sikerei közé tartozik a Czillei és a Hunyadiak és Peter Weiss: Marat halála díszletei. Több mint hatszáz színdarab, opera, és körülbelül ötven film díszleteit tervezte. Közülük legkedvesebb, hozzá legközelebb áll a Bolyaiak színpadképe, O'Neill Amerikai Elektrája — ennek a drámának díszleteivel 1937-ben a párizsi világkiállításon aranyérmert nyert — és a szegedi Aida. Már csak foglalkozásánál, hivatásánál fogva is lépést kellett tartania a divattal, korszerűnek kellett lennie, hiszen a mai ember a régiben is a számára érthetőt, a mait

akarja látni, s ezért, ha történelmi stílusjegyekkel dolgozott is, művei mindig jelenkori tartalommal telítettek.

Festeni 1965-ben kezdett. Addig csak grafikával foglalkozott, főként fametszettel, hiszen ebben a műfajban tudott legközvetlenebbül megnyilatkozni a térben való komponálás készsége és az architektúra szerete. Azonban egy idő után ez már nem volt elég: az emberi tartalom kifejezésére a színek és a festészet gazdagabb, szabadabb világa is kínálkozó lehetőséget jelentettek. Picasso formai merészsége jó példával szolgált: az alkalmazott technikát, a festészet „hogyan”-ját az elmondandó tartalom szolgálatába állította. S mert látásmódja drámai, és eddigi pályafutása során is állandóan a drámával volt szoros kapcsolatban: festészetét, grafikáját is ez gazdagítja.

Emberi és művészi természetében is erős a harmóniára való törekvés és készség. Ez nemcsak festői eszközeiben, technikájában nyilvánul meg, de egész magatartásában. A látott külső, és az ember belsejében, lelkében élő világot